

**กลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเอง
ของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย***
**STRATEGIES TO ENHANCE STUDENTS' SELF-MANAGEMENT SKILLS
AT PRINCESS CHULABHORN SCIENCE HIGH SCHOOL**

สุรรัตน์ บุญจันทร์*, สติรพร ชาวนชัย, ธีระศักดิ์ อุปไมยอริชัย, กฤตยาภาณุจัน โทพิทักษ์
Sureerat Boonchan*, Sathiraporn Chaowachai, Thirasak Uppamaithichai, Krittyakan Topithak

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ประเทศไทย

Faculty of Education, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

*Corresponding author E-mail: sureeratb66@nu.ac.th

*Tel: 089-854-7529

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย 2) สร้างกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย และ 3) ตรวจสอบกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย การศึกษาวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพแวดล้อมของการส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ นำข้อมูลจากการศึกษาสภาพแวดล้อมมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค จัดทำประเด็นกลยุทธ์ด้วยการวิเคราะห์ SWOT Analysis และหาแนวทางการดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียน และขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความเหมาะสมของร่างกลยุทธ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพแวดล้อม พบว่า จุดแข็งคือ ด้านทรัพยากรและงบประมาณ จุดอ่อนคือ ความกดดันทางวิชาการ โอกาสคือ นโยบายของรัฐ และอุปสรรคคือ ความคาดหวังทางสังคม ผลการวิเคราะห์ SWOT Matrix นำไปสู่การกำหนด 4 ประเด็นกลยุทธ์ 2) กลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และ 4 ประเด็นกลยุทธ์ คือ 2.1) พัฒนานักเรียนให้เป็นนักวิจัยและนวัตกรรม 2.2) พัฒนาภาวะผู้นำ การจัดการตนเอง และทักษะการอยู่ร่วมกันของนักเรียน 2.3) ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง และ 2.4) สร้างเครือข่ายการเสริมแรงให้นักเรียนอย่างเท่าเทียมและหลากหลาย และ 3) ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์ พบว่า กลยุทธ์มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: กลยุทธ์, ทักษะการจัดการตนเอง, นักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย

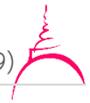
Abstract

The objectives of this research aimed to 1) Study the environment and guidelines for developing strategies to enhance students' self-management skills at Princess Chulabhorn Science High School, 2) Construct strategies to enhance students' self-management skills at Princess Chulabhorn Science High School, and 3) Verify the constructed strategies to enhance students' self-management skills at Princess Chulabhorn Science High School. This study employed a research and development methodology comprising three steps. Step 1 involved studying the environment of enhancing the self-management skills of students at Princess Chulabhorn Science High Schools by interviewing qualified experts. The data obtained from the environmental study were systematically analyzed to identify strengths, weaknesses, opportunities, and threats. Strategic issues were subsequently formulated using a SWOT analysis to determine practical operational guidelines. Step 2 involved drafting the strategies to enhance the students' self-management skills. Step 3 involved verifying the appropriateness of the drafted strategies. The key informants consisted of seven qualified experts, obtained through a purposive sampling method. The collected data were quantitatively analyzed using the mean. The results of the research revealed that: 1) The results of the environmental study showed that the main strength was resources and budget, the weakness was high academic pressure, the opportunity was government policy, and the threat was high societal expectations. The SWOT Matrix analysis led to the formulation of four strategic issues. 2) The strategies to enhance the self-management skills of students at Princess Chulabhorn Science High Schools consisted of a vision, missions, goals, and four strategic issues: 2.1) Developing students to be researchers and innovators; 2.2) Developing the leadership, self-management, and social coexistence skills of students; 2.3) Enhancing self-esteem among students; and 2.4) Creating reinforcement networks for students with equality and diversity. and 3) The verification results of the strategies' appropriateness found that the strategies were appropriate at a high level.

Keywords: Strategies, Self-Management Skills, Princess Chulabhorn Science High School Students

บทนำ

ในยุคศตวรรษที่ 21 ที่เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เด็กและเยาวชนต้องเผชิญกับสภาวะแวดล้อมที่ซับซ้อนและผันผวน การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงไม่อาจมุ่งเน้นเพียงความเป็นเลิศทางวิชาการ แต่ต้องสอดคล้องกับทิศทางของแผนการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการจัดการตนเอง (Self-management Skills) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการดำรงชีวิต ทักษะดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Theory) ของ Bandura, A. ที่เน้นย้ำถึงการกำกับตนเอง ซึ่งเป็นกลไกที่บุคคลควบคุมพฤติกรรมตนเองผ่าน 3 กระบวนการย่อย ได้แก่ การสังเกตตนเอง การตัดสินใจพิจารณา และการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อตนเอง (Bandura, A., 1986) นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงความสามารถในการตั้งเป้าหมาย การวางแผนบริหารเวลา และการควบคุมอารมณ์ (Goleman, D. et al., 2002) ทักษะเหล่านี้ คือ เครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนสามารถปรับตัวและกำกับตนเองท่ามกลางแรงกดดันและความเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน

แม้หน่วยงานทางการศึกษาจะตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิต แต่ในทางปฏิบัติเด็กไทยยังคงเผชิญกับปัญหาด้านความมั่นคงทางอารมณ์และการจัดการตนเองอย่างมีนัยสำคัญ ข้อมูลจาก OECD สะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนไทยใช้เวลาเรียนในระบบค่อนข้างมาก แต่ผลสัมฤทธิ์ ทักษะการจัดการตนเอง กลับไม่สูงตามเกณฑ์สภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูงประกอบกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากเกินไป นำไปสู่ปัญหาความเครียด โรคซึมเศร้า ความวิตกกังวลในวัยรุ่น (OECD, 2019) ปัญหานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ สติรพร เขาว์ชัย ที่ระบุว่า หากสถานศึกษาขาดการบริหารวิชาการที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน ขาดการบูรณาการทักษะชีวิตเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ จะส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะความเป็นผู้นำและการจัดการตนเอง ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมศักยภาพรอบด้าน ทั้งความเก่งทางวิชาการและความแกร่งทางจิตใจควบคู่กัน (สติรพร เขาว์ชัย, 2567)

ประเด็นปัญหาการขาดทักษะการจัดการตนเองมีความท้าทายอย่างยิ่งในกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำที่จัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ แม้เด็กในกลุ่มนี้จะมีศักยภาพทางสมองสูง แต่ต้องเผชิญกับหลักสูตรที่เข้มข้นและความคาดหวังที่สูงมากจากทั้งครอบครัวและสังคม งานวิจัยของ Tayaborworn, K. & Suksakulchai, S. พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษจำนวนมากประสบปัญหาในการรักษาสมดุลระหว่างการเรียนและชีวิตส่วนตัว ขาดทักษะในการรับมือกับความล้มเหลวทางอารมณ์ และนำไปสู่ภาวะหมดไฟ (Burnout) (Tayaborworn, K. & Suksakulchai, S., 2023) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กนกลักษณ์ มนต์ไธสงค์ และคณะ ที่ทำวิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อลดความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัยเลย จังหวัดเลย พบว่า นักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัยต้องเผชิญกับภาวะความเครียดสูง โดยเฉพาะปัญหาด้านการปรับตัว เนื่องจากปัจจัยหลายด้านประกอบกัน ทั้งการต้องเข้ามาพักอาศัยอยู่ในหอพักซึ่งเป็นสถานที่ที่ไม่คุ้นเคย การต้องห่างจากครอบครัว และที่สำคัญ คือ การต้องแบกรับความกดดันจากหลักสูตรการเรียนที่เข้มข้น ทำให้เด็กเกิดความเครียดสะสมได้ง่าย ซึ่งหากปล่อยไว้โดยไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ ย่อมส่งผลกระทบต่อพัฒนาการ สุขภาพจิต และโอกาสประสบความสำเร็จในอนาคตของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายนี้ (กนกลักษณ์ มนต์ไธสงค์ และคณะ, 2559)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว การจะพัฒนาทักษะการจัดการตนเองให้แก่เด็กนักเรียนกลุ่มนี้ได้ดียิ่งขึ้น จึงต้องอาศัยการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์เข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อน ผู้วิจัยจึงบูรณาการแนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) เพื่อกำหนดทิศทาง (Pearce, J. A. II. & Robinson, R. B. Jr., 2007) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติคุณ อินทนนท์ ที่ทำวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ พบว่า การมีกลยุทธ์และแผนดำเนินงานที่ชัดเจนช่วยยกระดับคุณลักษณะผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กิตติคุณ อินทนนท์, 2567) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ผลจากการวิจัยนี้จะเป็นกรอบแนวทางที่สำคัญให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง นำไปใช้กำหนดนโยบายและจัดกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ เพื่อเตรียมความพร้อมให้พวกเขาเป็นทั้งผู้ที่เป็นเลิศทางวิชาการ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และเติบโตเป็นนวัตกรที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย
3. เพื่อตรวจสอบกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย

การศึกษาสภาพแวดล้อมของการส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย โดยการสัมภาษณ์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย และมีความเข้าใจในระบบการจัดการศึกษาแบบโรงเรียนประจำหรือมีประสบการณ์ในการดูแลหรือทำงานร่วมกับกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ จำนวน 12 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของการส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สัมภาษณ์คิดเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย การสร้างเครื่องมือเริ่มจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดและประเด็นคำถาม ร่างแบบสัมภาษณ์ นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการตรวจสอบ พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 แสดงให้เห็นว่า เครื่องมือมีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการ โดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อที่จะขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมการสัมภาษณ์ จากนั้นผู้วิจัยประสานงาน ชี้แจงวัตถุประสงค์ และนัดหมายวันเวลา พร้อมจัดส่งหนังสือเชิญและแบบสัมภาษณ์ให้ศึกษาล่วงหน้า 7 วัน รวมทั้งจัดส่งลิงก์สำหรับเข้าร่วมประชุมออนไลน์ โดยการสัมภาษณ์ดำเนินการผ่านระบบประชุมออนไลน์

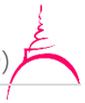
การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ควบคู่กับการวิเคราะห์แบบอุปมาน (Inductive Method) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก แล้วสังเคราะห์เรียบเรียงเป็นข้อค้นพบเชิงพรรณนา

การกำหนดประเด็นกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การกำหนดประเด็นกลยุทธ์ในขั้นตอนนี้ใช้ข้อมูลจากการศึกษาสภาพแวดล้อม ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนในบริบทของ โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์คุณสมบัติที่กำหนด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนสภาพจริงของการส่งเสริมทักษะการจัดการตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก และแบบบันทึกข้อมูลเพื่อจัดทำตาราง SWOT Matrix ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ และการพัฒนาทักษะการจัดการตนเองของผู้เรียน การสร้างเครื่องมือเริ่มจากการกำหนดกรอบแนวคิดและตัวแปรที่เกี่ยวข้อง จัดทำข้อคำถามและประเด็นวิเคราะห์ให้ครอบคลุมองค์ประกอบของ SWOT ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจำแนกและจัดหมวดหมู่เป็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกอย่างเป็นระบบเมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว ผู้วิจัยจัดทำตารางวิเคราะห์ SWOT Matrix เพื่อจับคู่ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ เพื่อกำหนดแนวทางประเด็นกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มประเด็นและสังเคราะห์สาระสำคัญ ผลจากการวิเคราะห์ถูกนำไปจัดทำตาราง SWOT Matrix และกำหนดประเด็นกลยุทธ์ รวมทั้งกลยุทธ์ย่อยในแต่ละด้าน จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องก่อนปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางการดำเนินงานตามประเด็นกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการจัดการตนเองของนักเรียน ประกอบด้วย ผู้กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือมาตรฐานการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ผู้กำกับดูแลและบริหารกลุ่มโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัยโดยตรง ตลอดจนผู้อำนวยการโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัยที่มีประสบการณ์บริหารในโรงเรียนฯ ไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานตามประเด็นกลยุทธ์ การสร้างเครื่องมือเริ่มจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบคำถาม จากนั้นร่างแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษา ก่อนนำไปปรับปรุงแก้ไข และนำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ผลการตรวจสอบ พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 แสดงว่าเครื่องมือมีความตรงเชิงเนื้อหาในระดับดีมาก และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขออนุเคราะห์เก็บข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยประสานงานนัดหมายผู้ทรงคุณวุฒิเป็นรายบุคคล และดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามประเด็นที่กำหนดในแบบสัมภาษณ์เป็นแบบตัวต่อตัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นกลยุทธ์ที่กำหนด และใช้การวิเคราะห์แบบอุปมาน (Inductive Method) เพื่อสังเคราะห์แนวทางการดำเนินงานจากข้อมูลเชิงลึกของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การยกย่องกลยุทธ์ในขั้นตอนนี้อาศัยข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียน โดยได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์คุณสมบัติที่กำหนด เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมทั้งสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการยกย่องกลยุทธ์ ประกอบด้วย แบบวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัยจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเชิงกลยุทธ์และการพัฒนาทักษะการจัดการตนเอง กระบวนการสร้างเครื่องมือเริ่มจากการกำหนดกรอบแนวคิดและประเด็นคำถามให้ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยภายใน (จุดแข็ง จุดอ่อน) และปัจจัยภายนอก (โอกาส อุปสรรค) จากนั้นจัดทำเป็นแบบบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบ และเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ผ่านการวิเคราะห์เอกสารการใช้แบบวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ข้อมูลที่ได้ถูกจัดทำเป็นตารางวิเคราะห์ SWOT Matrix เพื่อจับคู่ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ ผลจากการวิเคราะห์นำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ย่อย มาตรการ และตัวชี้วัด เพื่อให้ร่างกลยุทธ์มีความสอดคล้องกับบริบทและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มประเด็น สังเคราะห์สาระสำคัญ และเชื่อมโยงกับผลการวิเคราะห์ SWOT

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล

การตรวจสอบความเหมาะสมของร่างกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์และความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทักษะการจัดการตนเอง ประกอบด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัยด้านภาวะผู้นำและการบริหารระบบการศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารณราชวิทยาลัย ผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดการศึกษาพิเศษ และศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทักษะการจัดการตนเอง

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ร่างกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น และแบบตรวจสอบความเหมาะสมของร่างกลยุทธ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ และส่วนตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบกลยุทธ์ การสร้างเครื่องมือเริ่มจากการวิเคราะห์องค์ประกอบของร่างกลยุทธ์และกำหนดประเด็นคำถามให้ครอบคลุมทุกมิติของการบริหารเชิงกลยุทธ์ จากนั้นจัดทำเป็นแบบรายการตรวจสอบ พร้อมช่องสำหรับแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม โดยได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความครอบคลุม ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบรายบุคคล ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล จากนั้นดำเนินการประสานงานนัดหมายผู้ทรงคุณวุฒิเป็นรายบุคคล กำหนดวัน เวลา และสถานที่ตามความเหมาะสม การสัมภาษณ์ดำเนินการโดยผู้วิจัย ตามประเด็นที่กำหนดในแบบสัมภาษณ์ พร้อมบันทึกข้อมูลและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างเป็นระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบตรวจสอบรายการนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ประเด็น สังเคราะห์สาระสำคัญ และพิจารณาความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดและบริบทการบริหารสถานศึกษา

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง กลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางของการส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย

1.1 ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมของการส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ได้ผล ดังนี้

1.1.1 ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมภายใน พบว่า สภาพที่เป็นจุดแข็ง คือ โรงเรียนมีความพร้อมสูงทั้งด้านทรัพยากร งบประมาณ และสภาพแวดล้อมแบบอยู่ประจำที่ช่วยหล่อหลอมวินัยและเป้าหมายสู่การเป็นนักวิจัย บุคลากรเข้าใจบทบาท และผู้บริหารส่งเสริมให้สถานักเรียนมีส่วนร่วม และสภาพที่เป็นจุดอ่อน คือ การแข่งขันและความคาดหวังสูงสร้างความเครียด ในขณะที่ขาดแคลนนักจิตวิทยา การปกป้องที่มากเกินไปทำให้นักเรียนขาดภูมิคุ้มกัน นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดด้านหลักสูตรแกนกลางที่ขาดความยืดหยุ่น การเปลี่ยนผู้บริหารบ่อย สัดส่วนครูที่มีประสบการณ์วิจัยยังน้อย และความท้าทายในการบริหารงบประมาณ

1.1.2 ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอก พบว่า สภาพแวดล้อมที่เป็นโอกาส คือนโยบายรัฐบาลให้การสนับสนุนงบประมาณและเครือข่ายระดับนานาชาติอย่างเต็มที่ ชุมชนและสังคมมีความเชื่อมั่นในสถาบัน รวมถึงมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ช่วยให้นักเรียนสืบค้นและวางแผนการเรียนรู้ได้สะดวกและสภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรค คือ ค่านิยมสังคมที่วัดความสำเร็จด้วยชื่อเสียง กีดกันเป้าหมายที่แท้จริงของนักเรียนระยะทางห่างไกลทำให้ผู้ปกครองดูแลได้ยาก หน่วยงานต้นสังกัดบางแห่งขาดความเข้าใจในบริบทเฉพาะของโรงเรียนและเวทีแข่งขันระดับชาติมีจำกัด

1.2 ผลการกำหนดประเด็นกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารามราชวิทยาลัย โดยการ SWOT Matrix พบว่า สามารถกำหนดประเด็นกลยุทธ์ได้ ดังนี้

1.2.1 กลยุทธ์พัฒนานักเรียนสู่การเป็นนักวิจัยและนวัตกรรม เน้นปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและเน้นปฏิบัติจริง สร้างมาตรฐานการประเมินเทียบเท่าสากล ทำ MOU ดึงผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาเป็นพี่เลี้ยงพัฒนาครูให้มีทักษะการโค้ชวิจัย และใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการฐานข้อมูลเครือข่าย

1.2.2 กลยุทธ์พัฒนาภาวะผู้นำและการอยู่ร่วมกัน จัดทำคู่มือและอบรมทักษะการใช้ชีวิตในหอพัก ปรับปรุงความปลอดภัยและจัดหานักจิตวิทยาดูแลสุขภาพใจเชิงรุก รวมถึงใช้แอปพลิเคชันเพื่อความรวดเร็วในการประสานงานดูแลนักเรียนร่วมกับผู้ปกครอง

1.2.3 กลยุทธ์ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง สนับสนุนกิจกรรมชมรมที่หลากหลายทั้งวิชาการและสุนทรียภาพ เปิดเวทีอิสระให้แสดงออกโดยไม่ตัดสิน ปรับการวัดผลให้เน้นสมรรถนะมากกว่าเกรดและเชิญศิษย์เก่ามาแนะแนวพร้อมสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการปรึกษาปัญหาสุขภาพจิต

1.2.4 กลยุทธ์สร้างเครือข่ายการเสริมแรงที่หลากหลาย รวบรวมข้อมูลเวทีแข่งขันภายนอกและจัดกิจกรรมภายในที่หลากหลาย มีระบบคัดเลือกตัวแทนที่โปร่งใส จัดนิทรรศการแสดงผลงานสม่ำเสมอ และระดมความร่วมมือจากภาครัฐ เอกชน และศิษย์เก่าเพื่อสนับสนุนศักยภาพนักเรียน

2. ผลการสร้างกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารามราชวิทยาลัย โดยการจัดทำร่างกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารามราชวิทยาลัย พบว่า สามารถกำหนดประเด็นกลยุทธ์ได้ 4 ประเด็นกลยุทธ์ 16 กลยุทธ์ย่อย ดังนี้

2.1 ประเด็นกลยุทธ์ที่ 1 พัฒนานักเรียนให้เป็นนักวิจัยและนวัตกรรม ได้แก่ 1) พัฒนาหลักสูตรที่เน้นการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนสู่การเป็นนักวิจัยและนวัตกรรม 2) ยกกระดับความร่วมมือหน่วยงานภายนอกเพื่อพัฒนานักเรียน 3) ยกกระดับความร่วมมือหน่วยงานภายนอกเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากร และ 4) พัฒนาศักยภาพครูให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

2.2 ประเด็นกลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาภาวะผู้นำ การจัดการตนเอง และทักษะการอยู่ร่วมกันของนักเรียน ได้แก่ 1) เสริมสร้างกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำและการบริหารจัดการตนเองของนักเรียนในโรงเรียนประจำ 2) สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในการดูแลนักเรียน 3) ปรับสภาพแวดล้อมเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิต และ 4) ส่งเสริมพฤติกรรมอยู่ร่วมกันของนักเรียน

2.3 ประเด็นกลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่ 1) สร้างกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ 2) ยกย่องการประเมินตนเองที่เห็นคุณค่าที่หลากหลาย 3) ออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และ 4) หล่อหลอมให้เกิดค่านิยมการเห็นคุณค่าตนเอง

2.4 ประเด็นกลยุทธ์ที่ 4 สร้างเครือข่ายการเสริมแรงให้นักเรียนอย่างเท่าเทียมและหลากหลาย ได้แก่ 1) ส่งเสริมโอกาสและแรงจูงใจให้นักเรียนแสดงศักยภาพของตนเอง 2) ยกย่องการจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและหลากหลาย 3) สร้างภาคีเครือข่ายที่ส่งเสริมศักยภาพนักเรียน และ 4) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แข่งขันอย่างเท่าเทียมและหลากหลาย

3. ผลการศึกษาความเหมาะสมกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารามราชวิทยาลัย พบว่า กลยุทธ์มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.37) โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญอย่างรอบด้าน ทั้งในมิติความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา ความเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน และความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริงและนำเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญได้นำไปปรับปรุงรายละเอียด กลยุทธ์ ประกอบไปด้วย 4 ประเด็นกลยุทธ์ ดังนี้

3.1 ประเด็นกลยุทธ์พัฒนานักเรียนให้เป็นนักวิจัยและนวัตกรรม พบว่า มีความเหมาะสม เพราะเน้นการลงมือทำจริงและเชื่อมโยงกับมาตรฐานสากลไม่ได้เน้นแค่การเรียนในห้อง แต่เน้นให้มีชั่วโมงปฏิบัติการ และครูที่ปรึกษาเฉพาะทางทำให้นักเรียนสร้างนวัตกรรมได้จริง มีการดึงผู้เชี่ยวชาญภายนอกและทำ MOU กับสถาบันวิจัย ช่วยเปิดโลกทัศน์และยกระดับงานวิจัยของนักเรียนให้สูงกว่าระดับโรงเรียนทั่วไป และการเติมทักษะโค้ดและวิจัยขั้นสูงให้ครู ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ครูสามารถนำทางนักเรียนที่มีความสามารถสูงได้

3.2 ประเด็นกลยุทธ์พัฒนาภาวะผู้นำ การจัดการตนเอง และทักษะการอยู่ร่วมกันของนักเรียน มีความเหมาะสม เพราะ ปิดช่องว่างของการอยู่หอพัก ด้วยระบบดูแลที่เข้มแข็ง การมีคู่มือ และการประชุม 3 ฝ่าย ช่วยให้การดูแลนักเรียนโรงเรียนประจำมีความต่อเนื่อง การนำ Application มาใช้สื่อสารกับผู้ปกครอง เหมาะสมกับยุคสมัยที่ต้องการความรวดเร็วในการติดตามความเป็นอยู่ของบุตรหลาน และการคัดกรองสุขภาพจิตและมินักจิตวิทยาประจำ เป็นการป้องกันเพราะการอยู่หอพักอาจมีความเครียดแฝง

3.3 ประเด็นกลยุทธ์ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง มีความเหมาะสม เพราะเป็นการลดความกดดันทางวิชาการ สร้างพื้นที่ยื่นให้เด็กทุกคน ช่วยลดค่านิยมที่วัดค่าคนแค่เกรดเฉลี่ย โดยการเปิดพื้นที่ให้ดนตรี ศิลปะ และกิจกรรมสันตนาการ การใช้เครื่องมือวัดผลเชิงคุณภาพและสมรรถนะ ช่วยสะท้อนตัวตนนักเรียนได้ดีกว่าตัวเลข และช่วยสร้างความภูมิใจในสิ่งที่ตนถนัด และการเชิญศิษย์เก่าที่หลากหลายมาแนะแนวช่วยให้นักเรียนเห็นภาพความสำเร็จที่จับต้องได้จริง

3.4 ประเด็นกลยุทธ์สร้างเครือข่ายการเสริมแรงให้นักเรียนอย่างเท่าเทียมและหลากหลาย มีความเหมาะสม เพราะ เป็นการขยายโอกาสและสร้างความยุติธรรม การมีเกณฑ์คัดเลือกตัวแทนนักเรียนที่ชัดเจน ช่วยลดข้อครหาและทำให้เด็กทุกคนกล้าที่จะสมัครแข่งขัน การดึง ศิษย์เก่า ภาครัฐ และเอกชนมาช่วย จะช่วยเติมเต็มโอกาสให้นักเรียนได้กว้างขวางขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาระดมความคิดเห็นข้อมูลการพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย พบว่า มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมและแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย พบว่า

1.1 ผลการศึกษาสภาพแวดล้อม พบว่า จุดแข็ง ได้แก่ ด้านโครงสร้างและการบริหาร คือ โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการมุ่งเน้นสร้างนักวิจัยและนวัตกรรม มีระบบดูแลช่วยเหลือที่เข้มแข็งผ่านการปรับบทบาทครูจากผู้สอนมาเป็นที่ปรึกษาเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช ที่ระบุว่าหัวใจของการสร้างนวัตกรรม คือ การที่ครูทำหน้าที่เป็นโค้ช เพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (วิจารณ์ พานิช, 2555) ในด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า กระบวนการคัดกรองที่เข้มข้นจะช่วยให้ได้นักเรียนที่มีศักยภาพสูงพร้อมต่อยอด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Renzulli, J. S. ที่อธิบายได้ว่าผู้ที่ประสบความสำเร็จสูงต้องมียุทธศาสตร์ประกอบครบ 3 ส่วน ได้แก่ ความสามารถเหนือกว่าค่าเฉลี่ย ความคิดสร้างสรรค์ และความมุ่งมั่นในงาน (Renzulli, J. S., 2005) ส่วนสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เป็นจุดอ่อน ได้แก่ ด้านหลักสูตรที่ขาดความยืดหยุ่นเนื่องจากข้อจำกัดของมาตรฐานกลาง และด้านระบบดูแลช่วยเหลือที่ยังขาดแคลน นักจิตวิทยา ทั้งที่นักเรียนต้องเผชิญกับความกดดันและความคาดหวังสูง สอดคล้องกับคู่มือของ กรมสุขภาพจิต ที่ชี้ว่า วัยรุ่นกลุ่มที่มีศักยภาพสูงมักมีความเปราะบางทางอารมณ์และเผชิญกับความเครียดได้ง่าย จึงต้องการดูแลสุขภาพจิตที่ละเอียดอ่อนและการเสริมสร้างพลังใจ (Resilience) มากกว่าเด็กทั่วไป (กรมสุขภาพจิต, 2563) นอกจากนี้ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยครั้งยังส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องของนโยบาย ซึ่งขัดแย้งกับ

หลักการของ Hargreaves, A. & Fink, D. เรื่องภาวะผู้นำที่ยั่งยืน ที่ระบุว่าความสำเร็จของสถานศึกษาต้องอาศัยระยะเวลาและความต่อเนื่องของผู้นำ เพื่อไม่ให้เกิดภาวะสูญญากาศในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ระยะยาว (Hargreaves, A. & Fink, D., 2004)

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย พบว่า การพัฒนานักเรียนให้เป็นนักวิจัยและนวัตกรรม การพัฒนาภาวะผู้นำ การจัดการตนเอง และทักษะการอยู่ร่วมกันของนักเรียน การส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง และการส่งเสริมการให้แรงเสริมตนเอง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการนำจุดแข็งของระบบโรงเรียนประจำและความเป็นเลิศทางวิชาการ มาบูรณาการร่วมกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้การบริหารจัดการทั้งด้านการเรียนและการใช้ชีวิตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ รุ่งแสง ที่ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย บุรีรัมย์ พบว่า การบริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์ให้ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยกลยุทธ์ที่ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการ และทักษะชีวิต โดยเฉพาะการสร้างสมดุลในบริบทโรงเรียนประจำ เพื่อมุ่งสร้างผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้ ควรเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น เพื่อช่วยลดความกดดันและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างแท้จริง (ศักดิ์ รุ่งแสง, 2565)

1.3 ผลการศึกษาความต้องการแนวทางการดำเนินงานตามประเด็นกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย พบว่า แนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ การปรับโครงสร้างหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและเชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัย พัฒนาครูเป็นโค้ช ใช้บริบทโรงเรียนประจำ และสถานักเรียนฝึกภาวะผู้นำ จัดระบบดูแลช่วยเหลือเชิงรุกที่มีนักจิตวิทยา และสร้างเครือข่ายภายนอกเพื่อสร้างโอกาสและแรงบันดาลใจ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ในการศึกษาแนวทางการดำเนินงานได้เน้นการรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ปฏิบัติจริง เน้นข้อมูลจากผู้ปฏิบัติจริงเพื่อแปลงกลยุทธ์สู่บริบทนักเรียนความสามารถพิเศษที่ต้องส่งเสริมทั้งวิชาการและจิตใจ งานวิจัยของ กิตติคุณ อินทนนท์ ที่ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ พบว่า ความสำเร็จของการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ต้องกำหนดมาตรการชัดเจน โดยเฉพาะการดึงเครือข่ายและชุมชนช่วยระดมทรัพยากรจัดกิจกรรม เพื่อให้มีความหลากหลายและตอบโจทย์ผู้เรียนได้อย่างแท้จริง (กิตติคุณ อินทนนท์, 2567)

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ประกอบด้วย 4 ประเด็นกลยุทธ์ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 1 พัฒนานักเรียนให้เป็นนักวิจัยและนวัตกรรม ดังนั้น ผู้บริหารควรวางแผนพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น ส่งเสริมศักยภาพเฉพาะบุคคล เน้นการปฏิบัติจริงและค้นคว้าด้วยตนเอง พบว่า มีความเหมาะสมในการส่งเสริมทักษะการจัดการตนเอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามถนัดและปรับบทบาทครูเป็นผู้ชี้แนะ ช่วยกระตุ้นการวางแผนและบริหารเวลาในการทำโครงการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ รุ่งแสง ที่ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย บุรีรัมย์ ระบุว่า การบริหารโรงเรียนวิทยาศาสตร์สู่ความเป็นเลิศ ต้องมียุทธศาสตร์วิชาการที่พัฒนาศักยภาพผู้เรียนผ่านกระบวนการวิจัยและนวัตกรรม (ศักดิ์ รุ่งแสง, 2565)

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาภาวะผู้นำ การจัดการตนเอง และทักษะการอยู่ร่วมกันของนักเรียน ดังนั้น ผู้บริหารควรใช้บริบทโรงเรียนประจำออกแบบกิจกรรมฝึกทักษะชีวิต พบว่า มีความเหมาะสมในการส่งเสริมทักษะการจัดการตนเอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะระบบหอพักและสถานักเรียนสร้างความรับผิดชอบและการปฏิสัมพันธ์ตลอด 24 ชั่วโมง ช่วยฝึกการควบคุมตนเองและการแก้ปัญหาในงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติคุณ อินทนนท์ ที่ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ พบว่า กิจกรรม

พัฒนาผู้เรียนที่ต่อเนื่องและส่งเสริมบทบาทหน้าที่ที่จะช่วยยกระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์และภาวะผู้นำได้อย่างเป็นรูปธรรม (กิตติคุณ อินทนนท์, 2567)

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับระบบดูแลช่วยเหลือเชิงรุกและบริการจิตวิทยา พบว่า มีความเหมาะสมในการส่งเสริมทักษะการจัดการตนเอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ นักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์มีความกดดันสูง การมีระบบสนับสนุนช่วยจัดการความเครียดและค้นพบจุดเด่น จะสร้างความมั่นใจและเคารพตนเอง สอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต ที่ระบุว่า ภูมิคุ้มกันทางใจจำเป็นช่วยให้วัยรุ่นรับมือความเครียด ฟื้นตัวเร็ว และมีความพร้อมทางอารมณ์สำหรับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงสูง (กรมสุขภาพจิต, 2563)

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 4 สร้างเครือข่ายการเสริมแรงให้นักเรียนอย่างหลากหลาย ดังนั้น ผู้บริหารควรสร้างภาคีเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอก ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และเอกชน พบว่า มีความเหมาะสมในการส่งเสริมทักษะการจัดการตนเอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเครือข่ายช่วยขยายโอกาสแสดงความสามารถ และการได้รับแรงเสริมจากบุคคลต้นแบบที่หลากหลายช่วยสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพร มีผดุง และคณะ ที่ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การจัดการกิจกรรมนักศึกษาเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา ระบุว่า การสร้างเครือข่ายกิจกรรมนักศึกษา เป็นการรวมตัวเพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนให้กว้างไกลยิ่งขึ้น (สิริพร มีผดุง และคณะ, 2558)

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย พบว่า ความเหมาะสมของร่างกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย มีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก กระบวนการพัฒนากลยุทธ์ที่เริ่มจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกด้วยเทคนิค SWOT สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์ของ วิทยา จันทร์ศิลา ที่เน้นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคอย่างเป็นระบบ และการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ทำท่าย และเป็นไปได้ อีกทั้งการนำร่างกลยุทธ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบก่อนนำไปใช้จริง (วิทยา จันทร์ศิลา, 2561) สอดคล้องกับแนวคิดของ ศักดิ์ รุ่งแสง ที่ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย บุรีรัมย์ ซึ่งกล่าวว่า การตรวจสอบคุณภาพกลยุทธ์โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นกระบวนการสำคัญในการยืนยันความเป็นไปได้ ความสอดคล้องกับพันธกิจ และความสามารถในการนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (ศักดิ์ รุ่งแสง, 2565) อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Yungler, V. et al. ที่เสนอว่า องค์ประกอบสำคัญของทักษะการจัดการตนเอง ประกอบด้วย การควบคุมตนเอง การสร้างแรงจูงใจ และการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนความสำเร็จของผู้เรียน (Yungler, V. et al., 2022) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุธิดา ศรีนพรม และ สัจธรรม พรทวีกุล ที่ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถการจัดการตนเองด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การออกแบบกระบวนการส่งเสริมที่สอดคล้องกับบริบทและความแตกต่างระหว่างบุคคลจะช่วยยกระดับประสิทธิผลของการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน (อนุธิดา ศรีนพรม และ สัจธรรม พรทวีกุล, 2566) จึงสะท้อนว่ากลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นมีฐานคิดเชิงทฤษฎีรองรับอย่างรอบด้าน และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ในบริบทของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองของนักเรียนโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาราชวิทยาลัย ชี้ถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการบูรณาการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับการพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการ จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม พบว่า แม้โรงเรียนจะมีจุดแข็งด้านทรัพยากรที่ทันสมัย มั่นคง และ

มีระบบโรงเรียนประจำที่ช่วยฝึกวินัยได้ดี แต่ยังมีจุดอ่อนสำคัญ คือ สภาวะความกดดันจากการแข่งขันสูงที่กระทบสุขภาพจิตของนักเรียน ประกอบกับโครงสร้างหลักสูตรที่ยังขาดความยืดหยุ่นตอบสนองความถนัดเฉพาะบุคคล และค่านิยมสังคมที่สร้างความคาดหวังเกินจริง เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงนำไปสู่การกำหนด 4 ประเด็นกลยุทธ์หลัก ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1) กลยุทธ์พัฒนานักเรียนสู่การเป็นนักวิจัยและนวัตกรรม ที่เน้นการปรับปรุงหลักสูตรให้เน้นการปฏิบัติจริง เชื่อมโยงกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกผ่าน MOU และพัฒนาครูให้เป็นโค้ช 2) กลยุทธ์พัฒนาภาวะผู้นำและทักษะการจัดการตนเอง โดยใช้บริบทหอพักและสภานักเรียนเป็นฐานฝึกความรับผิดชอบ 3) กลยุทธ์ส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยเปิดพื้นที่กิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งศิลปะ ดนตรี และนันทนาการ เพื่อลดความเครียดและสร้างความภูมิใจ และ 4) กลยุทธ์สร้างเครือข่ายการเสริมแรง โดยระดมความร่วมมือจากศิษย์เก่าและหน่วยงานภายนอกเพื่อสร้างโอกาสที่เท่าเทียมและหลากหลาย ข้อเสนอแนะจากการวิจัย เพื่อความยั่งยืน ผู้บริหารควรบรรจุโครงการเหล่านี้ไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี และสิ่งสำคัญที่สุดคือ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นพื้นที่ปลอดภัยให้นักเรียนได้ลองผิดลองถูกโดยไม่ถูกตัดสิน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางใจให้เข้มแข็ง สำหรับการวิจัยในอนาคต ควรศึกษาการนำกลยุทธ์นี้ไปใช้ในโรงเรียนวิทยาศาสตร์แห่งอื่นในหัวข้อ “การนำกลยุทธ์ส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนวิทยาศาสตร์เครือข่ายอื่น” เพื่อดูว่าสามารถใช้ได้ผลในบริบทที่แตกต่างกันหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- กนกลักษณ์ มนต์โรสงค์ และคณะ. (2559). การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อลดความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจุฬารามราชวิทยาลัยเลย จังหวัดเลย. ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร, 18(2), 1-11.
- กรมสุขภาพจิต. (2563). คู่มือสื่อสารความรู้ เสริมสร้างพลังใจ อีดี ฮีต สู้ (เล่ม 1). (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: บริษัท ปิยอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- กิตติคุณ อินทนนท์. (2567). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อส่งเสริมการมีจิตอาสาของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่. ใน คุชฎินิพนธ์การศึกษาคุชฎินิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิทยา จันทรศิลา. (2561). การบริหารเชิงกลยุทธ์สู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- ศักดิ์ รุ่งแสง. (2565). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬารามราชวิทยาลัย บุรีรัมย์. วารสารร้อยแก่นสาร, 7(5), 358-376.
- สธิพร เขาวนชัย. (2567). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: โรงพิมพ์ตระกูลไทย.
- สิริพร มีผดุง และคณะ. (2558). การพัฒนากลยุทธ์การจัดการกิจกรรมนักศึกษาเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 9(2), 207-224.
- อนุธิตา ศรีนพรม และสัจธรรม พรทวีกุล. (2566). การพัฒนาความสามารถการจัดการตนเองด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 5(3), 65-78.
- Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action: A social cognitive theory. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.

- Goleman, D. et al. (2002). *Primal leadership: Realizing the power of emotional intelligence*. Boston, Massachusetts: Harvard Business School Press.
- Hargreaves, A. & Fink, D. (2004). The seven principles of sustainable leadership. *Educational Leadership*, 61(7), 8-13.
- OECD. (2019). *PISA 2018 results (Volume I): What students know and can do*. Paris: OECD Publishing.
- Pearce, J. A. II. & Robinson, R. B. Jr. (2007). *Strategic management: Formulation, implementation, and control*. (10th ed.). New York: McGraw-Hill/Irwin.
- Renzulli, J. S. (2005). The three-ring conception of giftedness: A developmental model for promoting creative productivity. In R. J. Sternberg & J. E. Davidson (Eds.), *Conceptions of giftedness* (pp. 246-279). New York: Cambridge University Press.
- Tayaborworn, K. & Suksakulchai, S. (2023). A study of factors affecting the self-managerial skills of undergraduate students on online learning. *International Journal of Information and Education Technology*, 13(12), 1844-1849.
- Yunger, V. et al. (2022). Self-management as the key to the success of a modern health manager. *ScienceRise: Medical Science*, 2(47), 55-60.